

ODZYWAĆ SIĘ (77) *vb impf*

się (43), się (34).

o oraz a jasne.

inf odzywać się (14). ◇ *praes 1 sg* odzywam się (5). ◇ *2 sg* odzywász się (1). ◇ *3 sg* odzywå się (12). ◇ *1 pl* odzywåmy się (3). ◇ *3 pl* odzywają się (12). ◇ *praet 1 sg m -m* odzywał (1). ◇ *3 sg m* odzywał się (9). ◇ *3 pl m pers* odzywali się (2). ◇ *imp 1 pl* niech się odzywåmy (1). ◇ *con 1 sg m* bym się odzywał (1). ◇ *3 sg m* by się odzywał (4). ◇ *3 pl m pers* by się odzywali (3). *subst* by się odzywały (1). ◇ *part praes act* odzywając się (8).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w. s.v. odezwać się.

1. *Odpowiadać na wołanie* (2): Echo, soni vel vocis repercussio, Pádnienie/ álbo odzywånie głófu/ gdy fie ná cziye wołånie widzi yåkoby fie kto odzywał wålnie niektórzi zowå Odgłos Måcz 99b.

a. *O echu* (1):

[*odzywać się od czego*: odzywa fię lás y niebo od hukow. *StryjKron* 583.]

Fraza: »echo się odzywa« (1): A Charon z czarnå łodziå tułz ná porcie ftoi/ A iułz fię y łam więcey Dufz przewozić boi/ Gdy tyłiac zá tyłiacem cieniow mu przybywa/ A Echo ná powietrzu z trwogi fię odzywå. *StryjKron* 255.

2. *Zwracać się do kogoś z prośbą o załatwienie, ocenę lub rozstrzygnięcie jakiejś sprawy* (16):

odzywać się do kogo, do czego (9): *KromRozm III N7*; *CzechRozm* 248; Ireneus który żył około roku 181 wyznawa iż kościół Rzymki od Piotrá y Pålwa S. fundowåny ieft/ y do niego w kådzey wåtpliwości około wiary odzywać fię każe. *SkarJedn* 89; włzyłcy fię do iednego Papieżå y namiestnikå Chrytułowego odzywåiå *SkarJedn* 204, 177, 208; Potym znåć/ kto z Duchå Bożego mowi/ gdy fię z kościółem Bożym zgadza/ y do niego odzywa. *SkarŻyw* 213; *SkarKazSej* 690a. *Cf Zwrot.*

odzywać się na kogo, na co (4): *LibLeg* 10/70v, 11/26v; że żadny w ten czas nie odzywał się na onego swego biskupa najwyższego, ale byli posłuszni rozsådku krolewskiego *DiarDop* 102; å Papież kędy mogł/ zbraniå fię krolewskiego rozsådku/ ná łynod fię odzywåiåc [!] *NiemObr* 156.

Zwrot: »do prawa się odzywać« (1): bo iefli by też Senat dopuścił co gwałtem poczynåć Biskupowi thym żonåtym kåpłanom/ ktorzy fie do pråwå odzywåiå bez wåtpienia/ było by wielkie zåmieszånie połpolłtwå *BielKron* 201.

Szereg: »uciekać się i odzywać się« (1): Do ktorey [stolicy] yåko do głowy/ włzyłcy biskupowe/ wedle włtaw [...]/ wcyekåć łye y odzywåć måyå/ åby z tåd wzyęli obronę y wyzwolenye *KromRozm III N7*.

a. *O sądzie bożym* (2):

odzywać się na co [= prosząc o co] (1): Kładze yakes Prziwilege Co ych gdzes nabył na Swiecze Ac niewiem w ktorem powiecze Na dilaciå fię odziwa *RejKup* aa7.

Zwrot: »odzywać się do sądu, na sąd« [*szyk zmienny*] (1:1): *RejKup* x8; Tymi słowy okåzuie Pålweł iż thu iåkoby fię odzywa ná łåd Boży *BibRadz* II 79c *marg.*

3. *Powoływać się na kogoś lub na coś, uzasadniać swoje poglądy czyimiś wypowiedziami; testari per aliquem* Måcz (19):

odzywać się do kogo (4), *do czego* (10) [w tym: *do kogo i do czego* (1)]: Nye mnyeyći fye y flowu bożemu álbo piłmu śwyętemu (do ktorego fye zówłife ták ci/ yáko wílytcy kácerze odzywáya) yákmirz we wílyftkim przeciwyá. *KromRozm I F4v*; Coż gdyby fie o ktorey rzeczy łpor sítał iáki/ izalibychmy fie do náftárłzych Kościołow odzywác niemieli *WujJud* 41; *WujJudConf* 112; To iá zowę rzeczą rozumowi przeciwná/ iz ci ludzie zápámietáli/ do Bogá fie rzkomo y łłowá iego odzywáiac/ wazá fie w nošic rozdzału thákiego miedzy ludzi *CzechRozm* 100, 101v; Gdyż oni bez piłmá ś. nic ftánowic nie chcieli/ chociaż wiele nie rozumieli: y do łámego fie zówždy odzywáli *CzechEp* 129, 89, 128, 360, 362; *NiemObr* 82, 130. Cf *Zwrot*.

[*odzywać się ku komu*: thakowá wimowká rzeczi łwoi iest podparł [oskarżony o kradzież konia] Yłch człowiek dobrego zachowania Stanisław Slaw [...] koyn thenn [...] iemu przedall ku ktoręmu iako wernanoŭi łwoięmu wthim łziá odziwaiącz znaku ninieišchi trudnošci łwoiei [...] profil *ZapWpol* 1550 205/142.]

odzywać się na kogo (2), *na co* (3): Te per superos omnes testatur, Ná cię fie odzywa/ ciebie ku łwiádectwu wżywa [!] bierze. *Mqcz* 452b, 508c; Ale niech obaczá/ żeć te^{go} łłowká Troyce świętey/ [...] nie z Piłmá wzięli/ ná ktorym fie ták dálece łwe rzeczy gruntowác okázuiá/ gdy fie ná nie niewłtydliwie odzywáia *WujJud* 44; *ActReg* 54. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »odzywać się do prawa [jakiego], na prawo« (1:1): *BielKron* 393v; Połłowie [...] łkárzyli fie ná Stárołty/ iz dekretow niektorych duchownych [...] czynili ná łłachcie exekucjá: odzywáiac fie do iednegołz práwá Ziémkiego/ chcąc w nim káždemu bydź práwi. *PowodPr* 23.

a. *Uciekać się do czegoś, stosować coś w celu przekonania kogoś o swoich racjach [do czego]* (1) : [heretyk] zówołał wielkim głólem: o Pietrze przewrotny/ włzak cie ma lud ten głupi zá świętego/ iefli ták iest/ próš Bogá/ áby ie teraz od tákie^{go} vpalenia obronił/ á iakim gęłtym y chłódnym obłókiem łłóńce zápušcił. A S. Piotr powiedział: iefli fie obiecujesz náwrócić/ y to P. Bog ná próšbę ludu łwego vczyni. Tą odpowiedziá łtrwożyli fie Kátholikowie/ iz fie do cudow odzywa *SkarŻyw* 372.

4. *Twierdzić coś o sobie* (25) :

a. *Że jest się kimś* (25) :

[*odzywać się do czego*: Municipium [...] Miáłto co fie odzywa do pewney Rzeczy połłpolitey. *ArtNom* G4.]

odzywać się kim (3): odzywác fie cżyiá żoná/ [...] nie włámych tylko łłowkách y w nazwiłku zówiłło *CzechRozm* 197, 100, 197v.

cum inf „być” *kim* (2): Ná on czás kościoł Boży wielkim rofterkiem przełłozonych był náwiedzony y pokarány. bo przeciw Papiężowi w Rzymie/ drugi fie w Awinionie w Fráncyey tákimże Papiężem być odzywał *SkarŻyw* 309; iz nie łyn żaden zmyłłony mowił we krzu z Moizełzem/ áni fie odzywał być Bogiem Abráhánowym/ Izáákowym y Iákobowym: ále łam Bog óciec Páná náłzego Iezulá Chriłtułá. *CzechEp* 282.

a. *Że jest się wyznawcą, że wierzy się w kogoś* (20) :

odzywać się do czego (6): Ponieważ my nie odzywamy fie do iákiey nowej náuki/ do nowej prawdy y wiáry/[...] ále [...] głólu iego [*Chrystusa*] y náuki raz świętym podáney łłuchamy y ná niey przelławamy *CzechEp* 360, 8; *CzechEpPORz* *2, *2v. Cf *Zwroty*.

odzywać się kim (1): Nie lada to skaranie Boze/ kiedy tym ktorzy sie Chrystyany odzywaią/ nie swieci swiatlosc Ewanieliey *NiemObr* 84.

Zwroty: »do Chrystusa, do Boga, do Chrystusowej nauki sie odzywać« (3:1:1): Miedzy ktora gromada wietrza czesc a znacznieylza iest ludzi takowych/ ktorzy sie powierzchnie tylko do Krystula odzywaią/ bez duchownego odrodzenia. *WujJudConf* 115v; *SkarJedn* A3; *CzechEp* 28, 53; y Turcy iako y Zydzi/ do iednegoz tylko Boga sie odzywaią. *PowodPr* 34.

»imieniem [czyim], do imienia [czyjego] sie odzywać« [szyk zmienny] (7:1): tylkoz niech imie twoie wzywano bedzie nad nami: to iest/ niech sie imieniem twoim odzywamy. *CzechRozm* 196; A Ioel zas obiecuie wybawienie/ nie tym coby sie imieniem Bozym odzywali: ale ktorzyby chwalcami imienia Bozego byli *CzechRozm* 196v, 1v, 196v, 197, 197v, 242, **v.

Przen [do czego] (2) : Ale Pan Krystus iuz takowe ofadzil/ aby they Wieczerzy zaden nie vkusil/ co nie chca przysc gdy ich thu Pan raczy wzywac/ wola sie do roskofzy swieckich odzywac. *ArtKanc* K20v; *PowodPr* 34.

b. [*Ze sie ma prawo do czegoś [do czego]*: *InwMieszcz* 1572 nr 178; Miec na to baczenie, aby za czasem, gdyby tam kto budowac chcial, nad one przyciesi nie wystapil, gdyz Zyd i szlachta jakoz do tego placu sie odzywajac i kazdy z nich go sobie za wlasnosc uzurpujanc [...] *OpisyPozn* 1593 nr 20.]

c. [*Ze sie jest zobowiazanym do czegoś [do czego]*: totez ks. kustosz pomieniony chcial miec od poddanych swych czterech wiosek przerzeczonych, aby mu folwarczek [...] zarabiali, czego oni upornie prawie zadna miara czynic nie chcieli odzywajac sie tylko do samej poslugi kościoła krakowskiego. *OrdynWiej* 49.]

5. praw. *Odwoływać się do wyższej instancji, składać apelację; appellare* *Mącz, JanStat, Cn; provocare* *Mącz, Cn* (14) :

odzywać się do kogo, do czego (11): othzyvam schia do krolia iego mylosczy hy proscha abyschie my rok V.M. zlozily do szesznego przyachanya krolia iego mylosczy do korvny *ZapWar* 1528 nr 2457; *BielKron* 206; *SarnStat* 1183. *Cf Zwroty*.

odzywać się do czego czyjego [= o co do kogo] (1): Y gdy mial ten S. Chryzostom od Biskupow wielkie vblizenie/ [...] bedac Patoryarcha Carogrockim/ odzywai sie do rozlatku y sprawiedliwosci Biskupa Rzymlkiego *SkarJedn* 109.

odzywać się od kogo, od czego (2): od ktorogo roku nie bedzie mu wolno do Ziemie albo Powiatu odzywac sie abo appellowac. *SarnStat* 606. *Cf* »odzywać się od jednego sędziego do drugiego«.

Zwroty: »odzywać się do powiatu« = *appellare ad districtum* *JanStat* [szyk zmienny] (3): *RejRozpr* Cv; a pozwany pozvem nalzym o falzywa monetę/ przed nami ma ftanac nie odzywaiac sie do powiatu. *SarnStat* 408, 606.

»do (wyższego) sędziego, sądu się odzywać« [szyk zmienny] (3:1): gdy iye ktho do wyzlszego Sędziogo odzywa/ trzeba dac ftateczna a zupelna sprawe swey rzeczy *GroicPorz* e, bb2v; *Provoco*, [...] odziwam sie do wszego lądu/ appelluyę. *Mącz* 505b. *Cf* »odzywać się od jednego sędziego do drugiego«.

»odzywać się od jednego sędziego do drugiego« (1): *Appello*, [...] W lądziech *Appelluyę* a odzywam sie/ od yednego lędziogo do drugiego. *Mącz* 13a.

Szereg: »apelować, (a(bo)) odzywać się« [szyk 3:2] (5): Paulus appellavit ad Caesarem, Paweł do Celárzá áppelował á odzywał fie *Mącz* 13a, 13a, 505b [2 r.]; *SarnStat* 606.

Przen [od czego do czego] (1) : Nie rácz z námi w troy fád wchodźić/ frodze fię z námi obchodźić/ podług tvey ípráwiedliwóści/ od ktorey fię odzywamy/ do miłóśierdžia twoiego *ArtKanc* M2.

**** Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Tribunus plebis appello et provoco ad populum, Appeluyę/ odziwam fie *Mącz* 505b.

Synonimy: 5. *apelować, odwołać się.*

Formacje współrdzenne cf ZWAĆ.

Cf ODZYWANIE

LWil